קנין הלכה

3

מראי מקומות

מס'-9

חודש שבט תשפ"ה

או"ח הלכות עירובין

סימנים שעט, שפ, שפא

לתשומת לבכם: במראי מקומות אלו הושקע עמל רב. אין להעתיק, לצלם וכד' ללא קבלת אישור בכתב מ"דרשו"

קנין הלכה

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחיזוק ועידוד לימוד התורה

קנין הלכה

מראי מקומות

סימן שעט

סעיף א

מקור הדין בגמ' דף עה:-עו.

בדין זה נתבאר מציאות מחודשת של בית שער הפטור מליתן עירוב. דהנה בעלמא אמרינן דבית שער פטור מליתן עירוב, והתחדש לעיל מינה בגמרא [דף עה: והובא בשו"ע סי' שע ס"ז] דגם בית רגיל יכול להיחשב בית שער, אם לפנים ממנו יש בית אחר שבו דיורים אחרים, ואין להם יציאה לחצר אלא דרך עליו.

והכא מתבאר דין בית שער מחודש, דאף שיש לבני החצר יציאה אחרת אל המבוי, ואין סיבה שיחשב הבית בזה כבית שער עבורם, מ"מ חל בו דין בית שער משום שהם בחרו להוליך דרכו את העירוב וליתנו בבית האמצעי. וגם זה חשיב בית שער לפוטרו מליתן חלק בעירוב שמערבים כל בני החצירות והבתים יחד.

ומעתה נמצא ששתי החצירות ושלשת הבתים שביניהם יערבו יחד ויחול העירוב אף ששלשת הבתים לא יתנו חלק בעירוב, דשני החיצוניים פטורים מליתן חלק בעירוב משום שכל אחד משמש בית שער לחצר שלידו, והבית האמצעי פטור מליתן חלק בעירוב משום שבית שמניחים בו את העירוב אינו צריך ליתן חלק בעירוב, כמבואר כאן בגמ' [דף עו.] ולעיל [דף מט.].

וכתבו תוס' [ד"ה אמצעי] דה"ה אם יניחו את העירובים באחד הבתים הסמוכים לאחת החצרות, יש לפטור את כל הבתים מליתן חלק בעירוב, דהחצר הרחוקה מאותו בית שבו הונח העירוב עשתה את שני הבתים שבינה לבין הבית הזה כבית שער, והבית הזה פטור מליתן חלק בעירוב משום שבו הונח העירוב.

ועוד הוסיפו דאפילו אם נתנו את העירוב באחד משאר הבתים שבחצר, גם בזה פטורים שלשת הבתים האלה מליתן חלק בעירוב, דהחצר הרחוקה שהוליכה את העירוב דרך שלשת הבתים האלה עשתה את כולם כבית שער לילך ממנה אל החצר האחרת שהעירוב הונח באחד מהבתים שלה.

והובאו דברי התוס' במג"א [ס"ק א] ובמשנה ברורה [ס"ק ג].

סעיף ב

מקור הדין הוא בגמ' דף עו., וטעמו נתבאר בגמרא דאי אפשר להחשיב את הבית שדרכו הוליכה חצר אחת את העירוב כבית שער, שהרי החצר האחרת הניחה בו את העירוב, ואין להניח עירוב בבית שער, ואין אנו אומרים שלגבי חצר זו נחשיב את הבית הזה כבית שער ולגבי החצר האחרת ייחשב כבית גמור, דזה הוי תרתי דסתרי והוו מילי דרבנן כחוכא ואיטלולא [לשון רש"י].[1]

ומתבאר מזה שאם רק חצר אחת מהן עשתה כן, שהוליכה עירובה דרך הבית הפתוח לה והניחתו בבית האחר הרי זה כשר, וחל העירוב בין כל דיורי החצר ובין שני הבתים האלו, ושני הבתים פטורים מליתן חלק בעירוב, הראשונים משום שנעשו בית שער, והשניים משום שבית שמניחים בו את העירוב א"צ ליתן חלק בעירוב.

סימן שפ

סימנים שפ-שפא עוסקים בדין ביטול רשות, וכמבואר במשנה [דף סט:] דאנשי חצר ששכחו אחד מהם ולא עירב וביטל את רשותו, ה"ז מועיל שלא יאסור עליהם.

ביאורים והערות

1. ובספר עצי אלמוגים האריך לבאר למה אין כאן דין שני שבילים, שאם בא כל אחד בפני עצמו להשאל, דנים אותו בפני עצמו ואין בזה תרתי דסתרי, ורק בבאו להשאל שניהם בבת אחת הרי זה אסור.

קנין הלכה

מראי מקומות

ביטול רשות זה הוא דין מיוחד לענייני דיורים בחצר, דע"י הביטול ה"ז כאילו אינו דר כאן ולכן אינו אוסר עליהם, אך אין כאן הקנאה ממונית כלל, וגם לא הפקר ממוני.

אמנם נחלקו ב"ש וב"ה אם מותר לבטל רשות בשבת, וביארו בגמ' [דף עא.] דב"ש סברי דסדר הביטול הוא מעין הקנאה, דהוי כאילו מקנה את זכות הדיור שלו לשאר בני החצר, וכיון שאסור להקנות נכסים בשבת, אסרו ב"ש גם ביטול רשות אף שאין זו הקנאה גמורה כלל, וב"ה סוברים שהביטול אינו אלא סילוק רשותו וזכותו, וסילוק זה מותר בשבת.[2]

<u>למה לא אמרינן שבת הואיל ונאסרה נאסרה</u>

הא דמבטלין בשבת ולא אמרינן דשבת הואיל ונאסרה נאסרה, נתבאר בברייתא בגמרא [דף ע:] זה הכלל כל שנאסר למקצת שבת נאסר לכל השבת חוץ ממבטל רשות.[3]

<u>אופן הביטול</u>

כתב המשנה ברורה [סוס"ק ה] וז"ל וכל זה [דנקטינן כהי"א דמהני אמירת לכולכם] בעומד נגד כולם ואמר להם לשון זה. ויש לעיין אם כוונת המשנ"ב לומר דביטול מהני רק באמירה לנוכח, ולא יועיל ביטול אם ישב בביתו שלא בפני בני החצר ויאמר שמבטל רשותו לכולם, א"נ לפלוני ולפלוני וכו' ויפרש את כל בני החצר.

ולשון הרמב"ם [פ"ה ה"ב] שאומר רשותי מבוטלת לך ולך, ונקט לשון ביטול לנוכח. וע"ע לשון רש"י [דף כו: ד"ה ולרבנן] "אם אמר מבטילנא לכו". אמנם מאידך מצאנו [דף עט:] שאמרו בגמ' בלישנא קמא ה"ק או נועל את ביתו או מבטל את רשותו, וכתב רש"י [ד"ה או נועל] וז"ל "דגלי דעתיה דאסתלק מהכא והיינו ביטוליה", ומשמע דע"י גילוי דעת במעשה הנעילה סגי אף אם אינו נאמר לנוכח.

<u>אם ביטל רק לחלק מבני החצר</u>

כתב המ"מ שאם ביטל רק לאחד מבני החצר ולא לכולם, גם זה שביטלו לו אסורים לטלטל, ולא אמרינן שיהא מותר שהרי רשותו של זה שלא עירב מבוטלת לו, ושאר בני החצר לא יאסרו עליו כיון שעירבו, אלא כיון שעירוב שמו דהיינו שכולם מעורבים ומאוחדים, לא יתכן שחלק יהיו מותרים מכח העירוב וחלק יהיו אסורים.

ואם באנו לדון שהעירוב יתן לכל בני החצר את זכות הביטול שזכה בה ויהא ממילא כאילו ביטל לכולם, עיין ביה"ל [ד"ה צריך]

ביאורים והערות

2. בריש מסכת פסחים נחלקו הראשונים בגדר דין ביטול חמץ, תוס' נוקטים שביטול מטעם הפקר, והרמב"ן [דף ב.] הקשה דא"כ למה לא נקטו בגמ' בענייני חמץ לשון הפקר רק לשון ביטול. והוסיף הרמב"ן וז"ל וכן נמי ביטול רשות שהזכירו לענין עירוב, אינו מפקיר ביתו שישבו בו אחרים אלא שהוא עוקר דעתו מלדור עם השותפין ביומו כדי שיהיו הם כמי שדרים לבדם עכ"ל.

וכיון שמבחינת דיני ממונות אין שום תוקף לביטול, פשוט לכאורה שגם מי שביטל רשות ביתו רשאי למנוע את בני החצר מלהכנס לביתו. ומה שכתב המג"א [סוס"ק ד] שאדם אינו רוצה לבטל רשות ביתו כדי שלא להרבות עליו נכנסים ויוצאים, הכוונה דעל ידי שאינו מבטל את רשות ביתו ובני החצר אסורים להכניס חפצים מהחצר לביתו ולהוציא מהבית לחצר ממילא ימנעו מלהכנס.

3. עיין לעיל [סי' שעא ס"ד] בביה"ל [ד"ה כל זמן] שהביא שנחלקו הראשונים אם אמרינן בעלמא שבת הואיל ונאסרה נאסרה, כגון באדם שלא עירב עם בני החצר ומת בשבת, שדעת הרא"ש דהותרה החצר, ודעת הרשב"א והריטב"א שכבר נאסרה. והחזו"א [סי' פה ס"ק ח] חלק על הביה"ל ונקט שאין דין נאסרה בשבת כלל אלא שא"א לערב בשבת. וסוברים הרשב"א והריטב"א ששם דיורין האוסרים נקבע בכניסת השבת.

קנין הלכה

מראי מקומות

שמתבאר ממנו כדלהלן:

א] אם ביטל לו רשות ואח"כ עירב, משמע מרש"י [דף כו: ד"ה ה"ג] שבכה"ג אכן מהני העירוב לכלול את כולם בביטול, וה"ז מותר.

ב] אם עירב ואח"כ ביטל רשות קודם כניסת השבת, מרש"י הנ"ל מבואר שבכה"ג העירוב אינו כולל את הרשות המבוטלת, "דאדעתא דהאי חולקא לא עירב", אך לפי הרא"ש בסוגיא [דף ע:] שמבואר דמי שירש רשות אחרי שעירב קודם כניסת השבת נכללת גם הרשות הזו בעירוב, כיון שהעירוב חל רק בכניסת השבת, ה"נ לענין ביטול רשות אם עירב ואח"כ ביטל מבעוד יום מועיל העירוב לכלול את כולם בביטול.

ג] אמנם אם ביטל את הרשות רק אחרי כניסת השבת לכו"ע אין העירוב כולל את הרשות הזו.

<u>אמר רשותי מבוטלת לכולכם</u>

כתב המ"מ [פ"ב ה"ב] דברש"י [דף כו:] משמע דסגי כשאומר לכולכם, והוסיף דלשון הרמב"ם בזה צריך תלמוד. [עיי"ש ברמב"ם שכתב דצריך לבטל בפירוש לכל אחד ואחד].

ובשו"ע הביא דעה זו דמהני אמירת לכולם בתור י"א, אך להלכה כתב הא"ר דיש להורות דמהני אמירת כולכם.

<u>ביטול רשות חצירו ולא ביתו</u>

אם ביטל רק את רשות חצירו ולא את רשות ביתו, פשוט שאסורים כולם להוציא מביתו לחצר, בין הוא ובין שאר בני החצר, שהרי ביתו מיוחד לו והחצר היא רשות של שאר בני החצר. וכ"כ רש"י [משנה דף סט: ד"ה ביתו], והרשב"א והריטב"א [שם] וגם הר"ר יהונתן [דף כא. בדפי הרי"ף]. והוסיף הרר"י שלענין בעל הבית יש טעמים נוספים למה לא יוצא מביתו לחצר, ד"שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב", דס"ל להרר"י שלגבי ביתו לא שייך לומר דהוא כאורח בבית זה, וממילא אם הוא משתמש ה"ז בתורת שותף בחצר, וזה היפך מהסילוק שסילק א"ע.[4] ועוד דכשמוציא מביתו לחצר ה"ז נראה לכל כחוזר בו מביטולו.

<u>האם זה שביטל רשות חצירו צריך לנעול את ביתו</u>

השו"ע הביא בשם י"א שאם ביטל את רשות חצירו ולא את רשות ביתו, צריך הוא לנעול את ביתו כדי שלא ישכח ויוציא מביתו לחצר, דכיון שרואה הוא את שאר בני החצר מוציאים מביתם לחצר [שהרי הוא ביטל להם רשותו], לכן עלול גם הוא לטעות ולהוציא מביתו לחצר. מקור הדין הוא ברש"י [דף עט: ד"ה ואיבעית]. והנה תוס' והמרדכי חלקו על רש"י ולא הצריכו שינעל את ביתו, וגם הרא"ש כתב בתחילה כדברי תוס', אך סיים דאפשר שאין צריך נעילה אלא בשעה שאינו נכנם ויוצא, אבל כשנכנם ויוצא פותח ונועל. ועפי"ז פסקו הטור והשו"ע דבעי נעילה.

אמנם לענין הלכה כתב המשנ"ב [ס"ק יא] שבמקום הדחק יש לסמוך ולהקל שא"צ נעילה כלל. וכתב בשעה"צ [ס"ק ח] הטעם משום שהרבה ראשונים חלוקים על רש"י והרא"ש.

ביאורים והערות

4. וכתב בספר עצי אלמוגים [ס"ק ו] שהרר"י סובר דאפילו אם ביטל במפורש גם את רשות ביתו אסור לו עצמו להוציא מביתו לחצר דנראה כחוזר בו מביטולו.

קנין הלכה

מראי מקומות

סעיף ב

מקור הדין שאם ביטל במפורש גם את רשות ביתו מותרים הם להוציא גם מביתו ולחצר, הוא בגמרא דף סט:, עיי"ש שאמרו היכי דמי אי דבטיל ביתו אמאי אסור.

האם זה שביטל את רשות ביתו רשאי להוציא מביתו לחצר

לענין אם זה שביטל רשותו רשאי להוציא מביתו לחצר, יש להבחין בין שני מקרים:

א] קודם שהחזיקו בני החצר בחצר [פירוש קודם שהוציאו מביתם לחצר וע"י זה זכו ברשות שביטל להם] אסור לו להוציא, דבהוצאה זו חוזר הוא מביטולו ונאסרים כולם, כן מבואר בגמ' [דף סח:] ובשו"ע [סי' שפא ס"א] ובמג"א [כאן ס"ק ה]. פרטי הדינים של הוצאה המהווה חזרה מן הביטול, ושל חזקה של בני החצר בחצר יבוארו בע"ה להלן [סי' שפא ס"א].

ב] לאחר שהחזיקו בני החצר בחצר, נחלקו הראשונים:

א. הרמב"ם [פ"ב ה"א] והריטב"א [דף כו.] כתבו שגם הוא מותר להוציא מביתו לחצר, וכן כתב כאן השו"ע.

ב. החזו"א [סי' פא ס"ק יז וסי' פח ס"ק ז] כתב שלפי תוס' [דף סד. ד"ה אם] והרשב"א אסור למבטל עצמו להוציא מביתו לחצר.[5]

אמנם להלכה הובאה בפוסקים רק דעת הרמב"ם, שאחרי שהחזיקו בני החצר ברשותו מותר גם המבטל עצמו להוציא מביתו לחצר.

המבטל רשות ביתו וחצירו ובא להכנים מהחצר לביתו

כתב המשנה ברורה [ס"ק יב] שיזהר המבטל שלא להכנים מהחצר לביתו אלא אחרי שהחזיקו בני החצר ברשות ביתו, ע"י שיכניסו מהחצר לביתו, שאם לא כן הרי הוא חוזר בו מביטולו ומחזיק שוב ברשות ביתו. ומתבאר דין זה להלן [סי' שפא ס"א].[6]

סעיף ג

הראשונים נחלקו אם שכירות הרשות מישראל מועילה, כשם שהשכירות מנכרי מועילה, או שרק בנכרי תיקנו שכירות רשות ולא בישראל.

א] המהר"ם מרוטנבורג [הובא בראש פ"ו סי"ג] והמרדכי [סי' תקטז] והרמב"ם [פ"ב הט"ז] כתבו דלא מהניא שכירות רשות מישראל, וכתב הב"י דכן משמע גם מרש"י [ר"פ הדר].

ב] הרא"ש [שם סי' יג] כתב בפשיטות דמהניא שכירות רשות מישראל.[7]

ביאורים והערות

5. בטעם האיסור כתבו התוס' דהוא משום הסברא המובאת שם בגמ' "דא"כ ביטלת תורת עירוב מאותו מבוי", והיינו דלא יתכן שע"י ביטול ייגרם היתר גמור למבוי או לחצר אף שלא עירבו, דא"כ לעולם לא יערבו ויסמכו על ביטול, ולכן קבעו שלמבטל עצמו יהא אסור להוציא למבוי גם אחרי שהחזיקו בני המבוי ברשותו.

6. עיי"ש שבאופן זה שביטל גם את רשות ביתו ואח"כ הכניס מהחצר לבית, גם המג"א מסכים שיש בזה חזרה מהביטול, כיון שמכניס חפץ לרשות שבוטלה.

7. והא"ר הביא את לשון הרשב"א [עבודת הקודש] שכתב דישראל מבטל רשותו ואין צריך לשכור ממנו, ומשמע ששכירות מועילה, אך דחה די"ל דממילא לא תיקנו כלל שכירות בישראל. אולם לענין דינא כתב בא"ר שרוב הראשונים מחמירים בזה, וגם בספר נזירות שמשון החמיר בזה משום שיטת הרמב"ם שלא מהניא שכירות בישראל.

וכתב המג"א [ס"ק ו] דנראה שגם המהר"ם לא אסר אלא לשכור מישראל בשבת, דנראה כמקח וממכר [ורק בעכו"ם שאין דירתו דירה מן הדין הקלו לשכור אף בשבת], אבל ביום חול למה לא תועיל שכירות, דלמה ייגרע מביטול רשות.
והט"ז כתב דטעמו של המהר"ם הוא, דכיון שבנכרי הקלו לשכור אף בפחות משוה פרוטה כמבואר בסי' שפב, ואין קולא זו שייכת בישראל שלגביו פחות משו"פ אינו ממון, לכן ביטלו חכמים בישראל לגמרי את תקנת השכירות.
לענין הלכה הביא המשנה ברורה [ס"ק יג] את דעת הא"ר שכתב להחמיר בה, אך כתב אח"כ "אבל שארי אחרונים מקילין בזה לענין ימות חול כהמג"א", וציין לספר שולחן עצי שיטים [נתחבר ע"י בעל מרכבת המשנה] והגר"ז, וכן דעת הקרבן נתנאל [על הרא"ש סי"ג], ומשמע שמעיקר הדין דעת המשנה ברורה להקל בזה בימות החול.

והחזו"א [סי' פב ס"ק טו] כתב דלכאורה אף אם אין תקנת שכירות בישראל, מ"מ כל שנותן לו מעות והישראל אומר רשותי קנויה לך תמורת המעות, זה עצמו ביטול רשות, ומה בכך שקיבל מעות. ולכן כתב החזו"א שעיקר כוונת המהר"ם על כמה דינים שנאמרו לקולא בשכירות, כגון ששוכרין משכירו ולקיטו ומאורח שנתארח בביתו ומהמשכיר שלו, וכל זה לא שייך בביטול רשות. ועוד שבשכירות גם אם חזר והוציא אינו יכול לחזור בו מהשכירות, משא"כ אם מתורת ביטול אתינן עלה. ואלו הם דינים שנתקנו בשכירות, וע"ז נקט המהר"ם דלא נתקנה תקנה זו בישראל. [ומסתבר שלפי הרא"ש דמהניא שכירות בישראל אם שכר ממנו לא יוכל לחזור בו מהשכירות, ואף אם יוציא לחצר קודם שהחזיקו בה בני החצר אינו אוסר].

<u>האם מהניא שכירות משכירו ולקיטו של ישראל</u>

בשו"ת אבני נזר [סי' מה ס"ק י] כתב דלפי הסוברים שנתקנה תקנת שכירות גם בישראל, מהני לשכור גם משכירו ולקיטו של ישראל כשם שהקלו בנכרי. אמנם החזו"א [סי' פב סוס"ק לד] כתב דלכאורה לא מהני שכירות משכירו ולקיטו אלא רשות נכרי ולא רשות ישראל. [ולכאורה הטעם, שרק בנכרי שאין דירתו דירה מן הדין הקלו לשכור משכירו ולקיטו, משא"כ בישראל שדירתו דירה מן הדין].

<u>שכירות מישראל בפחות משוה פרוטה</u>

כתב הט"ז שבישראל לא שייכא שכירות בפחות משוה פרוטה, וכן כתב הק"נ על הרא"ש [סי' יג], וכן הביא המשנ"ב [סי' שפב ס"ק כא].[8]

<u>סעיף ד</u>

יסוד הדין המבואר בסעיף זה הוא דרבים אינם נעשים אורחים אצל יחיד, ומקורו בגמרא [דף סט:], והנפק"מ בזה היא דאף שביטלו לו את רשותו בחצר והוא רשאי להוציא מביתו לחצר, מ"מ הם אסורים להוציא מביתו לחצר, דכיון שרבים אינם נעשין אורחים אצל יחיד הוי הטלטול הזה בחזרה מהביטול.[9]

ביאורים והערות

8. ומה שכתב החזו"א [סי' פב ס"ק טו] שדין זה תמוה, אין כוונתו ששכירות מישראל מהניא בפחות משו"פ, אלא כמו שכתב שם דכל שהישראל אמר רשותי קנויה לך תמורת המעות שנתת לי ה"ז ביטול, וא"צ לבוא לדין שכירות כלל, ולכן אין חסרון בזה שנתן לו פחות משו"פ.

9. וכתב בשעה"צ [ס"ק יד] בשם החיי אדם שדין זה נאמר רק לענין דיני ביטול רשות, דכיון שבאמת הבית והחצר שלהם אלא שביטלו את רשותם, לכן כשמטלטלים מביתו לחצר ה"ז נראה טפי כעושין מעשה בעלים וחוזרים מהביטול, ולא כאורחים, אבל אורחים ממש שאינם דרים כאן בודאי אינם מותרים להוציא מביתו לחצר.

קנין הלכה

מראי מקומות

בדין זה דהוי כחזרה מהביטול יש להבחין בין שני אופנים:

א] אם היחיד עדיין לא החזיק ברשות שהם נתנו לו ע"י ביטולם, דהיינו שעדיין לא הוציא מביתו לחצר, אזי ההוצאה שלהם מביתו לחצר מהוה חזרה מהביטול שביטלו לו, ומעתה כולם אסורים להוציא.

ב] אם היחיד כבר החזיק ברשות שנתנו לו ע"י ביטולם נחלקו הראשונים:

א. המג"א [ס"ק ז] כתב שמדברי רבינו יהונתן משמע שגם בזה מבטל הביטול שלהם, וכולם אסורים.

ברשב"א כתב דאמנם אסורים בני החצר להוציא מביתו לחצר, אבל בדיעבד אם הוציאו אין ביטולם מתבטל, והובאו דברי הרשב"א בביה"ל [ד"ה שאין].[10]

<u>האם מותרים להכנים מהחצר לביתו של זה שביטלו לו</u>

כתב המג"א [ס"ק ז] דכיון שהאיסור של הרבים להוציא מביתו לחצר הוא משום שנראה כחוזרים ומחזיקים בחצירם, אין זה שייך אלא כשמוציאים אל החצר ומשתמשים בה כדרך בעלים, אבל אם מכניסים מהחצר אל הבית של זה שביטלו לו את רשותם אין בזה איסור, דהוצאה מן החצר אינה נחשבת כהשתמשות בה.

אמנם בספר א"ר ובספר אבן העוזר הביאו מהרשב"א [עבודת הקודש שער ד דין ז] שגם כשמכנים מן החצר לביתו ה"ז כמחזיקים ברשותם, ועוד הביא כן הא"ר מרבנו יהונתן ורבנו ירוחם ומהריטב"א [דף סד ודף סז].

ומשמע מהמשנה ברורה [ס"ק טז] שדעתו לאסור בזה.

<u>מהו גדר "רבים" לענין דיני ביטול</u>

כתב הביה"ל [ד"ה והוא] בשם ספר חמד משה שאם רבים דרים בבית אחד, חשיבי רבים לענין דיני ביטול אף שלענין נתינת פת לעירוב נותנים הם חלק אחד בלבד. וכן איפכא אם יש אדם יחיד שיש לו כמה בתים בחצר והוא דר בכולם, אין הוא אלא יחיד אף שיש לו כמה בתים, וכתב הביה"ל שמדברי הגר"ז [סי' שצא] לא משמע כן וסיים בצ"ע.

כתב השעה"צ [ס"ק טז] בשם ספר גאון יעקב [דף סט.] ששנים שלא עירבו הבאים לבטל רשותם למאה שעירבו, דינם כרבים לגבי רבים, שלדעת השו"ע אינם מבטלים רשות.

<u>רבים אצל רבים ויחיד אצל יחיד</u>

כתב השו"ע שרק יחיד נעשה אורח אצל רבים, אבל רבים אינם נעשים אורחים אצל רבים, ומקורו במ"מ [פ"ב ה"ג] בשם הרשב"א [עבודת הקודש].

אמנם בספר אבן העוזר כתב שמלשון הרמב"ם בפיהמ"ש, והרוקח והסמ"ק והטור מבואר שדוקא אצל יחיד אין הרבים נעשים אורחים, אבל אצל רבים נעשים הם אורחים, וכן יחיד אצל יחיד נעשה אורח. וכן הביא הביה"ל [ד"ה והוא] בשם הריטב"א [דף

ביאורים והערות

10. הביה"ל ציין בתחילה לדברי הבית מאיר שדן לדייק מלשונות הריטב"א והרמב"ם שהאיסור שאסרו עליהם להוציא מביתו לחצר אינו מטעם דהוי משקל רשותא דחוזרים מהביטול, אלא דמתוך שרבים אינם נעשים אורחים אצל יחיד, לכן לענין הוצאה שלהם הוי כאילו מוציאין מביתו לרשות המשותפת להם, שאף שביטלו את הרשות ה"ז כאילו לא ביטלו, וכל תועלת הביטול היא רק לזה שביטלו לו, דהוא נידון כמוציא מביתו לחצר המיוחדת לו, הואיל וביטלו לו רשותם. וממילא כתב הב"מ שאין שום מקור לומר שאם הרבים הוציאו אחרי שהוא החזיק ברשות ה"ז מבטל את הביטול.

סד], והביא דכן כתב גם הפרישה בדעת תום' והטור, ולכן כתב הביה"ל שבשעת הדחק יש לסמוך ולהקל בזה.[11]

והנפק"מ בזה שאינם נעשים אורחים [להשו"ע דם"ל הכי], נתבארה לעיל שאסור להם להוציא מביתם לחצר, ואפילו אחרי שהחזיק זה שביטלו לו בחצר.

<u>ביטול שלא הועיל בשעתו</u>

מצאנו בפוסקים שני אופנים של ביטול שלא הועיל להתיר בשעת עשייתו של הביטול, ודינם חלוק זה מזה:

א] כאשר מבטלים לשנים שלא עירבו אין הביטול הזה חל כלל, כיון שגם אחרי שנקנתה רשות המבטלים לאלו שנתבטלה להם אכתי אסורים הם, שהרי לא עירבו יחד, ולכן בכה"ג לא חל כלל הביטול, ואף אם מעתה יבטל אחד מהשנים האלה את רשותו לחבירו לא יועיל ביטול זה, ולא אמרינן שמבטל עתה את רשותו עם רשות האחרים שביטלו לו, שהרי לא זכה כלל ברשותם דביטולו לא חל כלל.[12]

ב] אם שנים או יותר מבטלין רשותם לאחד, ולא עשו את הביטול ביחד אלא בזה אחר זה, כתב הריטב"א דביטול זה מהני, וכן כתב הב"י דמשמע מסתימת הפוסקים שלא הצריכו לבטל בבת אחת.[13] וכתב בשער הציון [ס"ק יח] דהטעם הוא משום דאף שבשעה שביטל הראשון עדיין לא הותר הטלטול משום רשותו של האחר שעדיין לא ביטל, מ"מ לאחר שביטל גם השני את רשותו מועיל למפרע ביטולו של הראשון.

ולכאורה עיקר החילוק הוא שבציור הראשון שמבטל לשנים אין הביטול הזה מתיר את רשותו של המבטל כלל, דאכתי זכו בה שנים שלא עירבו, משא"כ בציור השני הביטול של כל אחד בפ"ע הוא ביטול גמור שיש בכוחו להתיר את רשותו, אלא שצריך דגם השני יבטל את רשותו, אך אין זה חסרון בביטול של הראשון.

<u>סימן שפא</u>

<u>סעיף א</u>

בסעיף זה מובא דין מי שביטל רשותו וחזר בו מביטולו. מקור הדין הוא במשנה דף סט., ומבואר שם שהחזרה מן הביטול היא ע"י שמוציא חפץ מביתו לחצר באיסור, ובהוצאה זו הרי הוא נראה כחוזר ומחזיק ברשותו. והקשו האחרונים למה יכול לחזור בו מהביטול, נימא דשבת הואיל והותרה הותרה, ואם ביטל רשותו קודם השבת ונכנסה שבת בהיתר תו אין לאסור, דכבר הותרה השבת. וכתב הט"ז [ס"ק א] דרק לענין ישראל שהלך לשבות במקום אחר והסיח דעתו מביתו אמרינן שבת הואיל והותרה הותרה, כיון שהדין תלוי במה שהיתה דעתו בכניסת השבת, אבל ביטול אינו תלוי בכניסת השבת, שהרי גם כשנכנסה שבת באיסור יכול לבטל רשותו בשבת, לכן בענין שהביטול יהא נמשך כל העת, ואם חזר בו נתבטל הביטול.[14]

ביאורים והערות

11. ועיין לקמן [סימן שפא ס"ד ביה"ל ד"ה ואז] שכתב שדברי הרמ"א [שם] מתיישבים טפי אם נאמר דס"ל דיחיד אצל יחיד נעשה אורח.

12. ואיתא בגמ' [דף ע.] דאפילו אמרו המבטלים הרי אנו מבטלין רשותנו לך ע"מ שתחזור ותבטלנה לחברך לא מהני, הואיל ומתחילה לא חל ביטולם כלל.

13. ודלא כדעת רבנו יהונתן שהצריך שיבטלו בב"א.

14. וכעין זה כתב הקרבן נתנאל [פרק הדר סט"ז] דכשם שאמרו בגמרא שלענין דין ביטול רשות אין דין נאסרה, אלא אף שנכנסה שבת באיסור מועיל ביטול, כן לא נאמר לענין זה דין הותרה. והפמ"ג [מ"ז ס"ק ט] העיר על תירוץ זה משיטת המג"א

קנין הלכה

מראי מקומות

<u>האם חזרה מן הביטול היא דוקא בשבת או אף מערב שבת</u>

מפשטות לשונות הגמרא והראשונים משמע שרק אם הוציא בשבת באיסור הרי זו חזרה מן הביטול, וכן משמע מהפמ"ג [א"א ס"ק א].[15] ובהגהת יד אפרים מבואר דפשיטא ליה שגם אם הוציא קודם השבת הרי זו חזרה מהביטול. והביה"ל [ד"ה המבטל] כתב על דבריו שאינם מוכרחים, שהרי ביטולו לא היה אלא לענין יום השבת וא"כ כשמוציא מערב שבת אינו נראה כחוזר מביטולו.

<u>אילו מעשים נחשבים חזרה מהביטול</u>

א] ביטל רשות חצירו ולא רשות ביתו והוציא מביתו לחצר, זה עיקר החזרה המבוארת במשנה לאיסור, שהרי הוצאה זו אסורה, דמוציא מביתו אל החצר שביטל בה את רשותו.

ב] ביטל גם את רשות ביתו והוציא מביתו לחצר, כתב בשעה"צ [ס"ק א] שגם בזה הוי כחוזר בו מביטולו, כיון שנראה כמחזיק ברשותו שהיתה לו קודם הביטול, וכיון שע"י הוצאתו חוזר מביטולו ה"ז אסור למפרע, וציין שכ"כ בעצי אלמוגים.[16]

ג] ביטל רשות חצירו להם, והוציא מבתיהם לחצר ה"ז מותר ואינו נראה כחוזר מביטולו, כן כתב בחידושי הרשב"א [דף סט] וכן הביא הביה"ל [סי' שפ ס"א ד"ה וגם] בשם הרשב"א, וכן הוא בפרישה. והטעם משום שההוצאה מבית שלהם לחצר נראה טפי כהוצאה של אורח ולא כמו שנוהג מנהג בעלים.

ד] ביטל רשות חצירו ולא ביתו והכנים מהחצר לביתו, כתב המג"א שהכנסה זו אינה מהוה חזרה מהביטול, כיון שאינו מכנים לרשות שנתבטלה על ידו.[17] אמנם בתוס' [דף סח: ד"ה והוציאו] מפורש שגם הכנסה מהוה חזרה, וכן נקטו לדינא הא"ר והאבה"ע, ומשמע במשנ"ב [כאן ולעיל סי' שפ ס"ק טז] שדעתו להחמיר כשיטתם.

ה] ביטל רשות חצירו וביתו והכנים מהחצר לבית, בזה גם המג"א [ס"ק א] כתב דהוי חזרה, שהרי מכנים לרשות שנתבטלה על ידו.[18]

<u>ביטל רשותו ואח"כ הוציא וחזר בו מביטולו, ורוצה שוב לחזור ולבטל</u>

בגמרא דף סט. הובאה ברייתא עד שלא נתן רשותו הוציא, פירוש מי שלא עירב עם בני החצר והוציא באיסור, ר' יהודה אומר

ביאורים והערות

[סי' שעא ס"ק א] שאם אחד מן החצר לא עירב עם בני החצר ואחרי כניסת השבת הלך מביתו והסיח דעתו, דמעתה אינו חוזר, וכעין המבואר [שם סעיף ד] כשלא עירב ומת בשבת דאינו אוסר, ואפ"ה אמרו שאם הלך מביתו קודם השבת ונכנסה שבת בהיתר אמרינן בזה שבת הואיל והותרה הותרה ואפילו נמלך וחזר אינו אוסר.

15. עיי"ש בפמ"ג שהקשה על המג"א שכתב דלהכניס מהחצר לביתו מותר ולא הוי חזרה מהביטול, והפמ"ג תמה שלשון המג"א צ"ע, דהא אסור להכניס מהחצר לביתו שהרי מיירי בביטול רשות חצירו ולא רשות ביתו, וא"כ היה לו למג"א לומר שאם הכניס ה"ז מותר, ומבואר דפשיטא לו שהכנסה זו נעשית בשבת ולא מערב שבת.

16. ואף שבסימן שפ [ס"ב] כתב השו"ע שאם ביטל גם רשות ביתו מותרים כולם, גם הוא וגם בני החצר להוציא מביתו לחצר, כתבו המג"א והגר"א והמשנ"ב [שם ס"ק יב] דהתם מיירי אחרי שהחזיקו בני החצר ברשותו, כגון שהוציאו מביתם לחצר. [ומשמע שאין צריכים להחזיק להדיא בבית שלו דהיינו להכניס אליו או להוציא ממנו, אלא חזקתם בחצר מהניא לכל מה שביטל להם, אף לביתו]. והחזו"א [סי' פא סי"ז] הביא שיש ראשונים הסוברים שאסור לו להוציא מביתו לחצר אף אם החזיקו.

17. ולשון המג"א שכתב דמותר להכניס אינה בדוקא, דהא הכנסה זו אסורה, דמכניס מרשות שלהם לרשות שלו, וכתבו המחה"ש והגר"ז דט"ס הוא.

18. וכתב המחה"ש שע"י שהכניס לביתו נתבטל גם הביטול שביטל בחצרו.

בשוגג יכול לבטל במזיד אינו יכול לבטל.

ונחלקו הראשונים בטעמו של ר' יהודה שאומר שאם הוציא במזיד אינו יכול לבטל:

א. רש"י [ד"ה במזיד] כתב שהאיסור הוא מדין מומר, דכיון שחילל שבת במזיד דינו כמומר לחלל שבתות אשר דינו כנברי שאינו יכול לבטל.

ב. תוס' [שם ד"ה הוציא] נוקטים שנתחדש כאן דין בהלכות ביטול, דמאחר שהחזיק ברשות אינו יכול לבטל.[19] וגם הריטב"א פירש כתום'.

המשנ"ב [ס"ק ג] כתב בשם רבינו יהונתן [דף סט.] שיכול לחזור ולבטל. [והוסיף השעה"צ (ס"ק ב) דהיינו כשאינו מומר, שלא הוציא בפרהסיא]. והחזו"א [סי' פח ס"ק ח] תמה על המשנ"ב שלא הביא שתום' והריטב"א אוסרים זאת, וכן נקט החזו"א לדינא שאינו יכול לחזור ולבטל.

<u>מתי מהני החזקה של בני החצר שלא יוכל לחזור מביטולו</u>

במשנה [דף סא:] איתא אמר ר"ג מעשה בצדוקי אחד שהיה דר עמנו במבוי [ופירש"י וביטל הצדוקי רשותו] ואמר לנו אבא מהרו והוציאו את הכלים למבוי עד שלא יוציא ויאסר עליכם. וכתב רש"י [דף סח: ד"ה והוציאו] וז"ל והחזיקו במבוי ושוב לא יוכל לחזור מביטולו, וכשקידש היום עסקינן, דחזקה מבעוד יום לא מוכחא עכ"ל. ומבואר ברש"י דחזקה זו צריכה להיות רק בזמן שכבר נכנסה שבת, דאז מוכח מההוצאה שלהם שהם מחזיקים ברשות שביטל להם. וכן לשון תוס' [שם ד"ה הוציאו] דהחזקה היא כשעושה מעשה שהיה נאסר בלא הביטול, וכן דעת רבינו יהונתן והריטב"א.

והטור כתב דחזקה זו של בני החצר מהניא גם מבעוד יום, וכתב הב"י דטעמו משום שכן משמע מסתימת המשנה [שם], וכן פסק השו"ע בסתמא, ואח"כ הביא את דעת רש"י. אמנם הביה"ל [ד"ה ולרש"י] כתב דכיון שהרבה ראשונים כתבו כרש"י וכנ"ל, לכך יש להחמיר בזה.[20]

<u>האם כל בני החצר צריכים להחזיק ברשות</u>

בחידושי אבן העוזר [דף סח:] נקט שכל בני החצר צריכים להחזיק ברשות. והחזו"א [סי' פה ס"ק כא] הסתפק בזה, שכתב בתחילה דנראה שאם חזר המבטל והוציא כליו קודם שהחזיקו כולם אוסר עליהם, אך סיים וכתב ומיהו אפשר שחזקה של אחד מהניא לכולם.

<u>סעיף ב</u>

מקור הדין של ביטול מחצר לחצר הוא בגמרא דף סו:, עיי"ש שנחלקו אמוראי בזה, שמואל אמר אין ביטול רשות מחצר לחצר ואין ביטול רשות בחורבה, ור' יוחנן אמר יש ביטול רשות מחצר לחצר ויש ביטול רשות בחורבה, וקיי"ל כריו"ח בסעיף זה לענין ביטול מחצר לחצר, ובסעיף ג' לענין ביטול בחורבה.[21]

ביאורים והערות

19. והוסיפו תוס' וז"ל כמו החזיק אחר ביטול דאין יכול עוד לבטל עכ"ל. ומבואר דזה פשוט לתוס' דמי שביטל וחזר בו שוב א"י לבטל.

20. ועיי"ש בביה"ל שכתב דלדעת רש"י וסיעתו פשוט שהחזקה צריכה להיות ע"י הוצאה או הכנסה, מעשה הנאסר לולי הביטול, אך לדעת הטור שאף מבעו"י מהניא החזקה, אפשר שכל השתמשות בחצר מהניא בזה, וסיים "ועיין".

21. ולכאורה שתי המחלוקות נובעות מאותה סברא, דלענין הא דאמר שמואל אין ביטול רשות בחורבה פירש"י [דף סו: ד"ה אין] וז"ל דלא שרו רבנן ביטול רשות אלא בחצר שלפני הבית דאקילו בה רבנן דהוי עיקר תשמישייהו התם, עכ"ל, משא"כ בחורבה, וה"נ י"ל דלא התירו אלא באותה חצר שכאן עיקר תשמישם ולא מחצר לחצר, וריו"ח סובר שבכל גווני תיקנו ביטול רשות, גם כשאין עיקר תשמישו שם.

קנין הלכה

מראי מקומות

ונתבאר בשו"ע כמה ציורים של ביטול מחצר לחצר:

א. שתי חצירות שיש לכל אחת מהן פתח למבוי או לרה"ר והן גם פתוחות זו לזו, שאין הן אוסרות זו על זו, ולא עירבו יחד [עיין שעה"צ ס"ק ה], מ"מ נקטינן שיכולה כל חצר לבטל רשותה לחבירתה, אם חבירתה עירבה לעצמה, ואז תוכל חבירתה להשתמש בשתי החצירות, והחצר שביטלה אסורה להשתמש בשתי החצירות ודינה כדין רבים המבטלים לרבים שנתבאר לעיל [סי' שפ ס"ד].

ב. שתי חצירות זו לפנים מזו והחיצונה עירבה לעצמה והפנימית לא עירבה כלל, הפנימית היא רגל האסורה במקומה והיא אוסרת על החיצונה, ויכולה הפנימית לבטל לבני החיצונה שעירבו את הזכויות שיש לה לדרום על החיצונה ולהשתמש בה, ואז תהיה החיצונה מותרת.[22]

ג. שתי חצירות זו לפנים מזו ועירבו יחד, ונתנו עירובן בחיצונה ושכח אחד מהפנימית או מהחיצונה ולא עירב, יכול הוא לבטל רשותו לבני שתי החצירות ואז כולם מותרים, ולא סגי בזה שיבטל לבני חצירו, דכיון שעירבו יחד נעשו כולם כחצר אחת, ולכן צריך לבטל לכולם.

ד. והוסיף המשנה ברורה [ס"ק יד] דה"ה בציור הנ"ל אות ג, אם נתנו עירובן בפנימית ושכח אחד מהפנימית ולא עירב, דמבטל הוא רשותו לבני שתי החצרות ומותרים.[23]

<u>סעיף ג</u>

מקור הדין של ביטול רשות בחורבה הוא בגמרא דף סו:, עיי"ש דכך סובר ר' יוחנן והלכה כמותו.

וכתב השו"ע שהחורבה של שניהם, והמשנה ברורה ציין על זה לעיין בסי' שעו, והכוונה לסעיף ג [שם], ועיי"ש בביה"ל שהביא מחלוקת רש"י ותוס', דלרש"י אם החורבה שייכת לאדם אחר אסור לבני הבתים שבצד החורבה להוציא כלים אליה, ולא שייך לערב, ולכן צ"ל שהחורבה של שניהם, אך לפי תוס' אף אם החורבה שייכת לאדם אחר אין הוא אוסר אם אינו דר כאן, ולכאורה לפי דבריהם גם כשהחורבה של אדם אחר יכולים בני הבתים שבצידה להשתמש בה ולערב.

<u>סעיף ד</u>

מקור דברי השו"ע והרמ"א בסעיף זה הוא בסוגיית הגמרא דף סג:-סד. ובמחלוקת רש"י ור"י [ד"ה אם]. וראינו לנכון להאריך

ביאורים והערות

22. ומבואר בשו"ע שתוכן הביטול הוא שלא תשתמש הפנימית בחיצונה, אבל רשאית היא לצאת, וזה ע"פ דברי תוס' [דף נט: ד"ה דפנימית] שכתבו שדריסת הרגל גרידא אינה אוסרת אלא רק דריסת הרגל עם השתמשות, ולכן כשבאים לבטל רשותם לבני החיצונה סגי בזה שלא ישתמשו בחיצונה, אך אינם צריכים להמנע מלדרוס על החיצונה ולצאת למבוי או לרה"ר.

עוד כתב הב"י שלשיטת רש"י והרא"ש שהובאה בשו"ע [לעיל סי' שפ ס"א בשם י"א] שהמבטל רשות צריך לנעול את דלתו שלא ישכח ויוציא, ה"נ הכא צריכה הפנימית לנעול דלתה. [ועיי"ש במשנ"ב (ס"ק יא) שכתב שבמקום הדחק יש לסמוך שא"צ נעילת הדלת].

23. וכתב המשנ"ב [ס"ק יד] וז"ל ולא סגי שיבטל לפנימית לבד ויהא הוא אורח לגבייהו ולא יאסור עליהן, ואח"כ יסלקו הם עצמן לגמרי מלהשתמש בחצר החיצונה, דכיון שהעוות בא מהם, שהרי אחד מבני חצירם שכח לערב א"א להם להסתלק מבני החיצונה וכו' עכ"ל. לכאורה לשונו צ"ע, דלא הו"ל לומר שיסלקו עצמן מלהשתמש בחיצונה אף שיסגרו דלתם וימנעו מבני החיצונה מלהשתמש עמהם, דהא עיקר כוונתו להתיר רק את החצר הפנימית, ודריסה"ג של החיצונה אוסרת, שהעירוב מרגילה, וע"ז כתב דאינם יכולים למנוע את כניסת בני החיצונה שהעיוות לא בא מהם. [ועיין תוס' (דף סז. ד"ה שכח) שהקשו אמאי אמרינן שהחיצונה אוסרת על הפנימית ע"י שהעירוב מרגילה, והרי בדף מח אמרו דאין אומרים דיורין להחמיר, פי' שאין אומרים שע"י העירוב ייחשב כאילו בני החצר האחרת דרים כאן. ותירצו שבאופן זה שהפנימית פשעה ועיותה אמרינן דיורין להחמיר].

קנין הלכה

מראי מקומות

בביאור הדברים:

בסוגיית הגמרא שם איירי במבוי שהיה דר בו גוי שלא רצה להשכיר את רשותו, ויעץ אביי לבני המבוי שיבטלו כולם את הרשות שיש להם במבוי לאחד מהם, ואז ייחשב כאילו רק הוא דר כאן והו"ל יחיד במקום נכרי, שבכה"ג אין נכרי אוסר [כמבואר במשנה דף סא: ובשו"ע סי' שפב ס"א]. ורבא נחלק על אביי ואמר דא"כ ביטלת תורת עירוב מאותו מבוי, והיינו שאם העיצה של ביטול מועילה כל כך, יש לחוש שלעולם לא ישתדלו לעשות עירוב או שיתוף במבוי הזה, ובכה"ג לא תיקנו חז"ל שהביטול יועיל. ורק במקרה שגם אחרי הביטול נשארו אסורים מלעשות הוצאות מסויימות אז תיקנו שיועיל הביטול, דלא תשתכח תורת עירוב כיון שיטרחו לעשות עירוב משום שירויחו ע"י העירוב שיוכלו להכנים ולהוציא בלי הגבלה.

וכתבו התוס' [שם ד"ה אם] דהיה מעשה בשבת אחת שעשו בה סעודת נישואין ושכחו ולא עירבו והוצרכו להוציא מבית לבית, ואמר רש"י שיבטלו בעלי הבית את רשותם לבית אחד, ועי"ז יוכל בעל הבית ההוא להביא כלים מבית המבטלים לביתו. ור"י נחלק ואמר דשייכא כאן טענת הגמ' הנ"ל דא"כ ביטלת תורת עירוב מאותן בתים, שלעולם לא יערבו ורק יבטלו רשותם זה לזה, שהרי גם המבטלים עצמם יוכלו להוציא כלים מרשותם לבית זה שביטלו לו, דבהוצאה זו אינה נראה כחוזר ומחזיק ברשותו דהא לבית חבירו הוא מביא, [ואינו דומה למי שביטל רשות ביתו וחצירו והוציא מביתו לחצר דהוי חזרה מהביטול, דהתם מוציא לחצר שהיה לו בה חלק קודם הביטול וה"ז נראה כחוזר ומחזיק באותו חלק, משא"כ הכא שהם מכניסים לבית שלו, שמעולם לא היה להם רשות בו].[24]

והוסיף ר"י, שאם מלבד החדר שהם מבטלים לו יש חדר נוסף בבית ואותו לא יבטלו, אז מהני הביטול, שלא תשתכח תורת עירוב, שע"י הביטול אסור להם להוציא מהחדר שלא ביטלו, שהוא רשותם, אל החדר שביטלו לו שהוא רשותו, וע"י עירוב יהיו מותרים בזה ולכן יטרחו לערב, וממילא בכה"ג מהני הביטול.

ואח"כ כתבו תוס' ליישב דעת רש"י מטענת ר"י, דס"ל שגם באופן שאין חדר נוסף שלא ביטלו, לא קיימת הטענה שתשתכח תורת עירוב, דנהי שע"י הביטול מותרים הם להוציא מביתם אל ביתו של זה שביטלו לו, מ"מ אם הוציאו כלים מביתם לבית ויבואו אח"כ להחזיר את הכלים מביתו לביתם הרי זו חזרה מן הביטול,[25] וא"כ אסור להם להחזיר את הכלים לביתם, וא"כ יטרחו לעשות עירוב כדי שיוכלו גם להחזיר את הכלים לביתם ולא תשתכח תורת עירוב, וממילא מהני הביטול מביתם לביתו וכהוראת רש"י.

והרא"ש [פרק ו סי' ד] פסק כרש"י ולא חשש לטענת ר"י, וכן פסקו הטור והשו"ע. והרמ"א הביא את דעת ר"י שיש לשייר חדר שלא יבטל וכתב דטוב להחמיר כן לכתחילה, ומקורו בהגהת מיימוניות [דפוס קושטא פ"ב ה"ה] בשם הסמ"ג והסמ"ק.

ביאורים והערות

24. ואף שהם מוציאים מהבית שביטלו אין זה נחשב חזרה מהביטול, דחזרה מהביטול היא רק כאשר מכניס לרשות שהיה לו בה חלק ולא כשמוציא ממנה, דאדרבה, נראה כמסתלק מרשות זו. והמג"א [לעיל ס"ק א] למד מזה דה"נ מי שביטל רשות חצירו ולא רשות ביתו, ועבר והכניס מהחצר לבית אין זו חזרה מהביטול כיון שאינו מכניס לרשות שנתבטלה על ידו רק מוציא מהחצר שביטל. והמשנה ברורה [לעיל ס"ק ג] הביא את דברי תוס' ועוד ראשונים שמבואר מהם דלא כהמג"א, והשעה"צ [ס"ק ג] כתב בשם האחרונים לחלק בין הציור של סעיף ד לבין הציור של המג"א [ס"ק א], דבסעיף ד מוציא מהרשות שביטל ומכניס לרשות שאין לו שייכות אליה כלל, ולכן אין דנים זאת כחזרה מהביטול וכאילו נוהג מנהג העולם, אבל בסעיף א כשמוציא מהחצר שביטל ומכניס לביתו שזו הכנסה לצורכו, הרי זה נראה כנוהג מנהג העולם גם בהוציא מהרשות שביטל, הוי חזרה מהביטול ואסור.

25. טעם הא דהכנסה זו מביתו של זה שנתבטל לו לבית המבטלים חשיב חזרה מן הביטול יבואר בע"ה בהמשך הדברים.

קנין הלכה

מראי מקומות

<u>האם מותר המבטל להכנים כלים מבית זה שנתבטל לו לביתו</u>

השו"ע כתב שהמבטלים את רשות ביתם אסורים להביא כלים מבית זה שביטלו לו ולהכניסם לביתם [של המבטלים], ומקורו בדברי התום' והרא"ש, וכמבואר לעיל [דמחמת איסור זה יטרחו לערב ולא תשתכח תורת עירוב]. והרמ"א כתב שמותר לעשות זאת, וצריך לבאר במה נחלקו.

והנה בשיטת השו"ע לכאורה קשה, למה אסור להוציא מבית חבירו ולהביא לביתו, והרי מי שביטל רשות שיש לו בחצר לחבריו, בני החצר רשאין להוציא מבתיהם לחצר כמו שנתבאר בשו"ע [לעיל סי' שפ ס"א], ולא אמרינן שהוא חוזר ומחזיק ברשות שהיתה לו בחצר, אלא אמרינן דהוי אורח לגבייהו, וא"כ ה"נ נימא שיוכל להוציא מבית זה שנתבטל לו לביתו של המבטל.

ומצינו בזה ביאורים חלוקים:

א] המג"א [ס"ק ו] כתב הטעם משום שמדובר ביחיד שביטל ליחיד, והשו"ע לשיטתו לעיל [סי' שפב ס"ד] שיחיד אצל יחיד אינו נעשה אורח. וכן כתבו עוד כמה אחרונים, והביא המשנ"ב [ס"ק כא] את דברי המג"א האלו.

ב] אמנם הביה"ל [ד"ה שאז] כתב דמלשון תום' והריטב"א לא משמע כלל שטעם האיסור הוא משום שאינו נעשה אורח, אלא כתב הביה"ל שמלשון תום' והרא"ש והאו"ז מדוייק שהתייחסו למקרה שאחר שביטל הוציא המבטל את הכלים מביתו והביאם לבית זה שנתבטלו לו, ואח"כ הוא בא להחזיר את אותם הכלים עצמם, וזה נראה טפי כחוזר וזוכה מחדש ברשותו.

אמנם החזו"א [סי' פח ס"ק ו] הקשה על ביאור זה של הביה"ל, דבטור ובשו"ע לא כתבו כלשון תום' והרא"ש הנ"ל, רק כתבו שאסור להכנים מבית חברו לבית המבטל. עוד הקשה החזו"א דאטו נימא כן גם במי שביטל רשות חצירו לבני החצר, שאם הכנים כלים מהחצר לבתיהם וחזר והוציאם לחצר, הרי זו חזרה מהביטול.[26]

<u>ביאור דברי הרמ"א שמותר המבטל להכנים מבית חבירו לביתו</u>

בדעת הרמ"א שכתב שמותר המבטל להכנים מבית חברו לביתו, נתקשו האחרונים מה יענה על טענת המג"א הנ"ל, דהא יחיד אצל יחיד אינו נעשה אורח. ונאמרו גם בזה ביאורים חלוקים:

א] בספר חמד משה כתב שאיירי באופן שהוא בגדר יחיד אצל רבים, דנעשה אורח, דמיירי שבבית שביטלו לו את הרשות דרים כמה בני אדם, ובבית של המבטל דר רק אדם אחד, וסובר הח"מ שלענין סברא זו יחיד אצל רבים נעשה אורח, משא"כ אצל יחיד אזלינן בתר ריבוי בני הבית [אף שבעלמא לענין עירובין כל בית נידון כאחד ונותן רק חלק אחד בעירוב אף אם יש בו הרבה דיורים], וגם מדברי המאמר מרדכי [ס"ק יב] מתבאר כסברא זו של הח"מ דאזלינן בתר ריבוי הדיורים. והביה"ל [סי' שצא ס"א

ביאורים והערות

26. ולולי דברי הביה"ל היה מקום לומר שאכן הא דאסרו תוס' להכניס מבית חברו לביתו של המבטל, אינו משום דיחיד לגבי יחיד אינו נעשה אורח, אלא דחילוק גדול יש בין מי שביטל רשות חצירו ובא להוציא מבית בני החצר אל החצר דשרי, דהוי אורח, לבין מי שביטל רשות ביתו ובא להכניס כליו מבית זה שנתבטל לו לביתו, דכאשר המבטל מוציא מבית בני החצר שביטל להם אל החצר, צורת המעשה נראית כהשתמשות של בעל הבית שממנו מוציאים את הכלי אל החצר, דסתם הוצאה מבית זה לחצר היא הוצאה של בעל הבית שנתבטל לו או של אורחיו, ולכן אמרינן דאין הוצאה זו נראית כחוזר ומחזיק ברשותו אלא כעושה מעשה של אורח אצל בעל הבית. אבל כשהמבטל מכניס מבית חבירו לביתו צורת המעשה היא פעולה של בעל הבית שביטל, דסתם הכנסה לבית נעשית ע"י בעל הבית, ולכן אסרו הטור והשו"ע להכניס לביתו חפצים. וכנראה נקטו דמה שכתבו תוס' שהוציא חפצים לבית זה שנתבטל לו ואח"כ מחזירם דיברו בהווה, דבעלמא לא שכיח להכניס חפצים מבית חבירו לביתו, עד כדי שנאמר שאם נאסור זאת יטרחו לעשות עירוב ולא תשתכח תורת עירוב, ולכן כתבו דשכיח הוא, שאף אם יהיו מותרים להכניס חפצים מביתם לבית זה שנתבטל לו מ"מ לא יוכלו להחזירם לבתיהם, דזה הוי כחזרה מהביטול, ולכן יטרחו לעשות עירוב ולא תשתכח תורת עירוב. [והרמ"א נקט שר"י בעל התוס' שלא תירץ כן סבר דמותר להכניס גם מבית חבירו לביתו ודלא כהסברא הנ"ל, ולכן חשש שתשתכח תורת עירוב].

ד"ה מבטלת] ציין שהגר"ז שם חולק על הח"מ.[27]
לפי הח"מ נמצא שהרמ"א אינו חולק על השו"ע בדין אלא השו"ע איירי ביחיד אצל יחיד, ולכן אסור לו להוציא מבית חבירו לביתו, והרמ"א איירי ביחיד אצל רבים.

ב] הביה"ל [ד"ה ואז] הביא את דברי הפרישה שביאר בדברי הרמ"א דס"ל דיחיד אצל יחיד נעשה אורח [וכדעת ספר אבן העוזר בסי' שפ], ודלא כדעת השו"ע [סי' שפ ס"ד], וסובר הרמ"א דכיון שנעשה אורח מותר גם להוציא מבית חבירו לביתו,[28] וכתב הביה"ל שכן מפורש בריטב"א [דף סד] בדעת תוס', וציין שגם הגר"א כתב שהרמ"א חולק על השו"ע [ודלא כהח"מ הנ"ל שלפי ביאורו אין מחלוקת לדינא בין הרמ"א לשו"ע].[29]

<u>משנה ברורה ס"ק כ</u>

בהך דינא שכתב השו"ע [ומקורו בתוס' דף סד] שאם ביטל בן בית זה את ביתו לחבירו, דרשאי המבטל להוציא מביתו לבית חבירו ואין זו חזרה מהביטול, הביא המשנ"ב בשם האחרונים שהיתר זה הוא אפילו קודם שהחזיק חבירו ברשות הזו שנתבטלה לו, ועוד הוסיף בשם הא"ר דאפילו היו המבטלים רבים ג"כ מותרים לעשות כן. ביאור הדבר הוא שמעשה זה של הוצאה מהבית שביטל והכניסה לבית חבירו שאין לו שום זכות בו אין בו צורת ניהוג בעלים כלל, דאדרבה מוציא כלים מרשותו אל רשות חבירו, ולכן אין זה נחשב כלל חזרה מן הביטול, ואף בלי הסברא דהוי אורח לגביו ה"ז מותר, ולכן גם כשהמבטלים הם רבים הרי זה מועיל, דאף שרבים אצל יחיד אינם נעשים אורחים, הכא לא בעינן כלל לסברא זו דהוי אורח.

<u>כללי חזרה מן הביטול</u>

מן האמור לעיל בסמוך נלמד שישנם דינים חלוקים בהוצאה והכנסה של המבטל, אימתי הוו חזרה:
א] יש אופן שהמעשה אינו נחשב כלל כניהוג בעלות, כגון מי שביטל רשות היתר לחבירו ואח"כ הוציא מביתו לבית חבירו, וזה אינו נראה כחזרה כלל, ובזה אין צריך לסברא דהוי אורח לגביו, ולכן גם ברבים לגבי יחיד לא הוי חזרה מהביטול, וגם קודם שהחזיק חבירו בבית שנתבטל לו אין כאן חזרה.
ב] ויש אופן שהמעשה עשוי להיחשב קצת כניהוג בעלות וכחזרה מן הביטול, אך אינו מעשה גמור של בעלות, כגון המבטל רשות חצירו לשאר בני החצר ובא להוציא מבתיהם אל החצר, דהתם מוציא לחצר שהיה לו חלק בה, ובזה בעינן לסברא דהוי אורח לגבייהו, ולכן אין רואים זאת כניהוג בעלות.[30] אך רבים אצל יחיד [ולהשו"ע (בסי שפ ס"ד) גם רבים אצל רבים ויחיד אצל יחיד]

ביאורים והערות

27. בדברי הגר"ז [שם] נתבאר חידוש נוסף, דחצר שעירבה לעצמה אך לא נשתתפה במבוי, אם היא מבטלת את חלקה במבוי לשאר בני המבוי וגם ביטלה להם את רשות ביתם וחצרם, נחשבת כיחיד כנגד רבים, דכיון שחצר זו עירבה לעצמה ה"ז כאילו כולם דרים בבית אחד. [ולכן סובר דגם בני החצר שביטלו חלקם רשאים להוציא משאר חצירות למבוי, דהוו כאורחים].
28. ויש לעיין אם רשאי להכניס לביתו קודם חזקה או דבעינן שיחזיק הלה ברשותו. בספר אה"ע כתב דלפי תוס' רשאי להכניס ולהוציא אף קודם חזקה.
29. והנה לפי המג"א שהטעם של השו"ע שאסור להכניס לביתו של המבטל הוא רק משום שיחיד אצל יחיד אינו נעשה אורח, די בזה שנאמר שהרמ"א חולק וסובר שנעשה אורח וממילא שרי להכניס. אך לדעת הביה"ל [א"נ לפי מה שכתבנו בהערה] שיש סברא עצמית לאסור שלא יכניס המבטל מבית חבירו לביתו, צ"ל שהרמ"א חולק על סברא זו, וסובר שמותר להכניס לביתו ואין זו חזרה מהביטול, וכן מבואר בהגר"א [ס"ק ז]. [וגם נצטרך לומר דסובר דיחיד אצל יחיד נעשה אורח או לדחוק כהח"מ הנ"ל].
30. וכתב הביה"ל [סי' שפ ס"א ד"ה וגם] בשם הרשב"א דאפילו קודם שהחזיקו בחצר רשאי להוציא ואין זו חזרה.

שאין נעשים אורחים הרי זו חזרה מן הביטול.

ג] ומי שביטל חצירו, א"נ ביתו וחצירו לשאר בני חצר ובא להוציא מביתו לחצר, הרי זה מעשה של ניהוג בעלות והוי חזרה מן הביטול אף אם הוא יחיד שביטל לרבים.

ד] אמנם אם החזיקו בני החצר ברשותו ואח"כ הוציא, אין הוא אוסר עליהם כמבואר בסי' שפא [ס"א]. [והחזו"א (סי פא ס"ק יז) הביא כמה ראשונים הסוברים שגם אחר חזקה אסור לו להוציא מביתו לחצר].

ה] וכשביטל גם את רשות ביתו והחזיקו בני החצר ברשותו, כתב המשנ"ב [סי שפ ס"ק יב] שמותר גם הוא להוציא מביתו לחצר, דכיון שביטל להם גם את רשות ביתו נעשה אורח גמור אצלם, וגם הוצאה זו מביתו לחצר לא חשיבא ניהוג בעלות אלא מעשה של אורח.

ו] ולגבי רבים שביטלו ליחיד והחזיק היחיד ברשותם אי מהניא חזקה, עיין לעיל [סי' שפ] במשנ"ב [ס"ק יח] שהביא שהמג"א כתב שאסורים להוציא והוי חזרה מן הביטול, דרבים אינם נעשים אורחים כלל אצל יחיד, והביה"ל [שם ד"ה שאין] הביא שהבית מאיר שקיל וטרי בזה, והביא מהרשב"א שכתב דאסורים להוציא, אך אם הוציאו לא נתבטל ביטולם.[31]

<u>יש לו בית וחצר וביטל שניהם לבני החצר, משנה ברורה ס"ק כב</u>

כתב המשנ"ב [ס"ק כב] בשם הפרישה והחמד משה דאפילו אם ביטל גם את ביתו וגם את החדר שלפנים מביתו לבני החצר, אסור להוציא מהחדר לביתו, דבזה הוא חוזר ומחזיק ברשותו. וזה דלא כהבית יוסף שכתב שמותר להוציא מהחדר לביתו.

והחזו"א [סי' צא ס"ק ג ד"ה ואם] כתב שהעברת חפציו מהחדר לבית אינה נחשבת כלל כחזרה מן הביטול, דאין לנו חזרה מן הביטול אלא כשמטלטל מרשות לרשות [דהיינו שבלי הביטול הן רשויות חלוקות], אבל בית וחדר של אדם אחד שגם קודם הביטול היו רשות אחת, נמצא שהבא להוציא מזה לזה אינו בא כלל להשתמש בתועלת הביטול, ואין זה מעשה של חזרה מן הביטול, ולכן צדקו דברי הב"י.[32]

עיין בב"י שהוסיף וז"ל ויותר נראה דלא אסר להוציא מהחצר אלא עד שיחזיקו בני החצר להוציא מבתיהם לחצר, אבל אחר שהחזיקו יכול להוציא אפילו מחצרו עכ"ל. וצ"ע במאי איירי, אי מיירי שביטל גם רשות חצירו א"כ כבר כתב לפני כן דרשאי להוציא מחצירו לביתו, ואם לא ביטל רשות חצירו א"כ פשוט שאסור להוציא מחצירו אף אחר שהחזיקו, דמוציא מהחצר שהוא רשות שלו לבית או לחצר שהם רשות האחרים. וקצת משמע שהב"י בא לומר דאפילו את"ל דאסור להוציא מהחצר לביתו או כשביטל את רשות חצירו, מ"מ אחרי שהחזיקו ה"ז מותר.

<u>בעלי בתים שביטלו את בתיהם לבית של יחיד</u>

עיין ביה"ל [ד"ה ואז] שהביא בשם הפרישה שאם כמה בעלי בתים ביטלו כל אחד ואחד את ביתו לבית אחד, אין זה נידון כרבים

ביאורים והערות

31. וכן במי שביטל ביתו לחבירו, שכתב השו"ע [ס"ד] שאסור להוציא מבית חבירו לביתו, וכתב המג"א הטעם משום דהוי יחיד אצל יחיד, כתב המשנ"ב [ס"ק כא] בשם התו"ש ועוד אחרונים דגם אחרי שהחזיק חבירו בבית שנתבטל לו ג"כ לא מהני, דסו"ס לא שייך שייחשב יחיד אצל יחיד אורח.

32. וכתב החזו"א שכן מוכח מדברי התוס' המובאים ברמ"א, שאמרו בשם ר"י שאם יש לו חדר שלא ביטל אז אפשר לסמוך על הביטול, כי לא תשתכח תורת עירוב שירויחו ע"י העירוב לטלטל מהחדר לבית. ומבואר מזה שאם ביטל גם את החדר, מותר לטלטל מהחדר לבית גם בלי שיערבו, ולפי הפרישה והח"מ הרי זה אסור.

קנין הלכה

מראי מקומות

אצל יחיד דלא הוו אורחים, כיון שכל אחד מבטל רשות אחרת, לכן יש כאן כמה ביטולים של יחיד אצל יחיד, ורק כשהרבים מבטלים ליחיד רשות משותפת לכולם, כגון שמבטלים לו את רשות חצירם אז חשיב כרבים אצל יחיד דלא הוו אורחים.

סעיף ה

מקור הדין של שני בתים שהקיפום נכרים מחיצה הוא בברייתא דף ע:, וז"ל הברייתא זה הכלל כל שהותר למקצת שבת הותר לכל השבת וכו', וכל שנאסר למקצת השבת נאסר לכל השבת חוץ ממבטל רשות וכו', כגון שני בתים בשני צידי רה"ר והקיפום נכרים מחיצה בשבת. ופירש"י שבציור זה אסורים לבטל מזה לזה, והטעם משום דאי בעו לאיערובי מאתמול לא מצו לערב.
ויש שלמדו מלשון הברייתא הזו שכשם שיש דין שבת הואיל והותרה הותרה, כן יש דין שבת הואיל ונאסרה נאסרה, וכן משמע ברשב"א ובריטב"א. והחזו"א נקט שאין דין נאסרה כלל, אלא כל עיקר הדין הוא שדיני דיורים נקבעים לפי המצב בכניסת השבת.[33]

סעיף ו

מקור הדין הוא בגמרא דף ע. דבעא מיניה רבא מר"נ יורש מהו שיבטל, מי אמרינן דכיון דמאתמול לא מצי היורש לערב כיון שלא היתה ברשות שלו, לא מצי מבטל, או דילמא יורש כרעיה דאבוה הוא, וא"ל אני אומר מבטל והני דבי שמואל אמרו אין מבטל, ופסקו הרמב"ם והרא"ש לקולא.
ומיירי שהמוריש לא עירב, והיורש דר באותה חצר או בא לדור בה, דאי לאו הכי משעה שמת המוריש הו"ל דירה בלא בעלים, והותרה החצר אם שאר הדיורים עירבו.

ועיין לעיל [סי' שעא ס"ה] דה"ה גר שמת קודם השבת וזכה ישראל בנכסיו בשבת הזוכה יכול לבטל אף שבכניסת השבת לא היתה הרשות שייכת לו ולא היה יכול לערבה, אפ"ה הזוכה יכול לבטל דכן מבואר בגמ' [דף עא.], והיינו שהגמ' מדמה את הזוכה שבא במקום הגר ליורש שהוא כרעיה דמוריש, וכ"כ בשעה"צ [שם ס"ק כב].[34]

ביאורים והערות

33. **תוספת עיון**
שתי חצירות שבזמן כניסת השבת היה כותל ביניהם ללא חלון ולא יכלו לערב יחד, ונפל הכותל בשבת, עיין פרישה [אות יג] שדן אם יכול אחד לבטל לשני את רשות חצירו שיוכל הלה להוציא לחצר, או שגם בזה אמרינן דאסור כיון שלא יכלו לערב מאתמול. וכך נטה הפרישה לומר לדינא, דכיון שכל אחד לא היה נצרך כלל להשתמש ברשות חבירו, שהרי היה כותל ביניהם, לכן לא תיקנו בכה"ג ביטול מחצר לחצר. ובספר עצי אלמוגים נסתפק בזה דאפשר שיוכלו לבטל אחד לשני.
והחזו"א [סי' צח ס"ק ה] לא הביא את דברי האחרונים האלו, אך בדבריו מבואר דגמרא ערוכה היא שאפשר בכה"ג לבטל, דבדף עט. הובאה ברייתא בית שבין שתי חצירות ומילאוהו תבן מערבין שנים ואין מערבין אחד וכו', נתמעט התבן מעשרה טפחים שניהם אסורים, כיצד הוא עושה נועל את ביתו ומבטל את רשותו. ובגמ' [שם ע"ב] סברו דמיירי שהתמעט התבן בשבת, והקשו שם ש"מ דיורין הבאים בשבת אסורים, ודחו דילמא דאימעיט מבעוד יום. ומבואר שהיתה ה"א בגמ' דמיירי שנתמעט בשבת ונפרצו החצרות זו לזו בשבת ואפ"ה מהני ביטול. [וכתב החזו"א דצ"ל דעדיף מהנידון של נכרים שהקיפו מחיצה כיון שהכא זו רשותו ויכול לבטלה אם היה פותח פתח].
ולכאורה יש לדחות דלפי הסוברים שאיסור נכרים שהקיפו הוא מדין נאסרה, אתי שפיר שיטת הפרישה דהגמ' [שם עט:] איירי למ"ד דיורים הבאים בשבת אסורים, ולא ס"ל דין הותרה, א"כ גם אין סוברים דין נאסרה, אך למאי דקיי"ל שבת הואיל והותרה הותרה ה"נ י"ל נאסרה ולא יוכל לבטל בחצר שנפרצה לחצר.
34. ואין לשאול דאף בלי ביטול לא יאסור הזוכה דנימא שבת הואיל והותרה הותרה, דכיון שמת הגר מבעוד יום הוי רשותו תלויה ועומדת, ובכה"ג לא הותרה.

קנין הלכה

מראי מקומות

ביטל מבעוד יום ומת

כתב הקרבן נתנאל [פ"ו סט"ז אות ל] דמי שביטל רשותו מבעוד יום ומת בשבת פקע ביטולו, ואם היורש זכה ברשותו בשבת צריך גם הוא לבטל רשותו, ולא אמרינן דשבת הואיל והותרה הותרה דלענין ביטול רשות כשם שלא אמרינן נאסרה ואפשר לבטל בשבת, כן לא הותרה. והחזו"א [סי' פח ס"ק ה] חולק, דאין דין של הואיל ונאסרה כלל. ובגוף דינו של הק"נ במבטל ומת הסתפק החזו"א דאפשר דאכן אמרינן בזה הואיל והותרה הותרה.

סעיף ז

מקור הדין דמבטלין וחוזרין ומבטלין הוא בגמ' דף סח:, ונחלקו שם רב ושמואל בדין זה, דשמואל אמר דאין מבטלין וחוזרין ומבטלין, וקי"ל כרב שהתיר. וכתב הב"י שאף אם המבטל הוא יחיד וביטל גם את רשות ביתו, אין הוא צריך שיחזרו ויבטלו לו, אלא שמשעה שהחזיקו הם ברשותו הותר גם הוא להוציא מביתו לחצר, דנעשה אורח אצלם. אמנם כתב המג"א שאם רבים ביטלו רשותם ורוצים אח"כ להוציא מביתם, צריכים האחרים לבטל להם, דרבים אצל יחיד אינם נעשים אורחים, ולכן גם אחרי שיחזיקו האחרים ברשותם אסורים הם להוציא, וכפי שנתבאר לעיל [סי' שפ ס"ד] ועיי"ש בביה"ל [ד"ה שאין].

שאלות לחזרה

או"ח הלכות עירובין סי' שעט – שפא
מיוסדות על טור וב"י, שו"ע ט"ז ומג"א, משנ"ב שעה"צ וביאוה"ל

<u>סימן שעט סעיף א</u>

א. באופן שיש שתי חצירות וביניהם שלשה בתים הפתוחות זה לזה ולחצירות;
1) היכי תימצי שכל שלושת הבתים אינם נותנים חלק בעירוב והם מותרים לטלטל בחצירות והחצירות מותרות לטלטל בהן, ומה הטעם?
2) ומה הדין אם שני החצירות נתנו העירוב באחד מהבתים הסמוכים להם או באחד משאר בתים שבחצירות, ומה הטעם?

<u>סעיף ב</u>

ב. באופן שיש שתי חצירות ושני בתים ביניהם ועירבו כל אחת לעצמה והניח כל בן חצר את עירובו דרך הבית שאצלו בבית השני, האם קנו עירוב, ומה הטעם?

<u>סימן שפ סעיף א</u>

ג. אחד מבני החצר ששכח או שהזיד ולא עירב;
1) האם מהני שיבטל להם רשותו, ומה הטעם?
2) כשמהני לבטל - האם צריך להקנות בקנין סודר, ומה הטעם?
3) והאם צריך לבטל מבעוד יום או אף משתחשך, ומה הטעם?

ד. כשדר עם ארבעה וחמשה;
1) האם צריך שיבטל לכל אחד ואחד או סגי שיאמר רשותי מבוטלת לכולכם, ומה הטעם?
2) אם ביטל רק לאחד, מה דינו של זה שביטל לו?
3) ומה הדין אם אמר רשותי מבוטלת 'לכם'?

ה. כשביטל להם רק 'רשותו' סתם או 'רשות חצירו';
1) האם מותר לו ולהם להוציא מביתם לחצר?
2) האם מותר לו ולהם להוציא מביתו לחצר?
3) והאם צריך לנעול ביתו, ומה הטעם?
4) ומה הדין בשעת הדחק, ומה הטעם?

<u>סעיף ב</u>

ו. כשביטל להם גם רשות ביתו;
1) האם מותר להם להוציא מביתו או מביתם לחצר?
2) והאם מותר לו להוציא מביתו או מביתם לחצר - קודם שהחזיקו הם בחצר או אח"כ, ומה הטעם?

<u>סעיף ג</u>

ז. כשזה שלא עירב אינו רוצה לבטל רשותו;
1) האם מועיל להשכיר רשותו לישראל בחול, ומה הטעם?
2) והאם מועיל להשכיר רשותו לישראל בשבת, ומה הטעם?
3) מה נפסק להלכה לענין ימי החול ולענין שבת?

<u>סעיף ד</u>

ח. כשאחד מבני החצר לא עירב ובני החצר שערבו מבטלים לו רשותם;
1) האם הוא מותר להוציא מביתו או מביתם לחצר, ומה הטעם?
2) האם הם מותרים להוציא מביתו או מביתם לחצר, ומה הטעם?
3) האם הם מותרים להכניס מחצר לבית, ומה הטעם?

ט. כשבני החצר ביטלו לו גם רשות ביתם;
1) האם מותר לו להוציא מביתם לחצר?
2) האם מותר להם להוציא מביתם או מביתו לחצר?

י. אם קדם היחיד והחזיק בחצר;
1) האם מהני שהרבים לא יוכלו לחזור ולזכות?
2) והאם אוסרין עליו על ידי הוצאתן אחר שהחזיק?
יא. אם היו שנים לבד וביטל אחד מהם לחבירו;
1) מה דין המבטל?
2) ומה דין מי שביטלו לו - בשל עצמו ובשל חבירו, ומה הטעם?
יב. 1) האם רבים נעשים אורחים אצל רבים?
2) רבים הדרים בבית אחד, האם נקראים רבים או יחיד?
יג. שכחו שנים ולא ערבו;
1) האם יכולים לבטל לרבים שערבו?
2) כשמבטלים לשנים שערבו, מה הדין למבטלים?
3) האם יכולים לבטל לאחד שלא ערב - דוקא בבת אחת או אף בזה אחר זה?
4) האם יכולים לבטל לשנים שלא ערבו, ומה הטעם?
5) מה הדין כשהראשון שביטל לו סתם חזר וביטל לחבירו מעצמו חלקו וחלק שקיבל, ומה הטעם?
6) ומה הדין כשאמר בפירוש לראשון אני מבטל לך על מנת שתחזור ותבטל לחבירך, ומה הטעם?
7) ומה הדין כשאמר לו לשון זה בערב שבת?
8) ומה הדין כשאותו שביטל לראשון חזר וביטל בעצמו לשני, ומה הטעם?

<u>סימן שפא סעיף א</u>

יד. מי שביטל רשותו;
1) האם מותר לו להוציא מביתו לחצירו, ומה הטעם?
2) אם הוציא מביתו לחצר מבעוד יום, האם הוי חוזר מביטולו?
3) אם הוציא מביתו לחצר משחשיכה, קודם שהחזיקו - בשוגג או במזיד - האם אוסר על בני החצר לטלטל, ומה הטעם?
4) אם החזיקו בני החצר מבעוד יום ואח״כ הוציא מביתו לחצר, האם אוסר עליהם?
5) אם החזיקו משחשיכה ואח״כ הוציא מביתו לחצר, האם אוסר עליהם?
6) האם יכול לחזור ולבטל אחרי שחזר מביטולו הקודם ע״י שהוציא - בצנעא או בפרהסיא?
טו. 1) איזה סוג השתמשות מבטל הביטול, הוצאה או הכנסה או שתיהם?
2) איזה סוג השתמשות הוי חזקה שלא יוכל לחזור מהביטול?

<u>סעיף ב</u>

טז. כשיש שתי חצירות ופתח ביניהן, האם אפשר לבטל רשות מחצר לחצר;
1) כשערבה כל אחת לעצמה?
2) כשערבו שניהם יחד?
3) כשערב אחד מהן?
יז. שתי חצירות זו לפנים מזו, באיזה אופן יכולים לבטל רשותם אחד לשני;
1) כשלא ערבה רק החיצונה לבד?
2) כשלא ערבו שתיהם?
3) כשערבו יחד ושכח אחד מהפנימית או מהחיצונית ולא ערב, ונתנו עירובן בפנימית או בחיצונה?

<u>סעיף ג</u>

יח. שני בתים וביניהם חורבה השייכת לשניהם, ושכחו ולא ערבו, האם יכול אחד לבטל רשותו לחבירו ולהיות מותר בו?

<u>סעיף ד</u>

יט. שני בתים ופתח ביניהם, ולא ערבו, וביטל אחד רשותו לחבירו;
1) האם מותר להמבטל להוציא מביתו לבית חבירו - קודם שהחזיק בו חבירו או אח״כ, ומה הטעם?
2) האם מותר גם כשהמבטלים רבים?
3) מאי שנא מהמבטל רשות ביתו וחצירו שאסור לו להוציא קודם שהחזיקו?
4) האם מותר להמבטל להוציא מבית חבירו לביתו, ומה הטעם?
5) מאי שנא מהמבטל רשות ביתו וחצירו לחבריו שמותר לו להוציא מביתם לחצר?

כ. 1) מה טעם הי״א שאין לבטל מבית לבית אא״כ ישאיר לעצמו חדר אחד שלא ביטל?
2) האם הי״א מדברים ביחיד לגבי יחיד או יחיד לגבי רבים?
3) כשהשאיר לעצמו חדר אחד שלא ביטל, מה דעת המחבר והרמ״א האם מותר להוציא מביתו לבית חבירו או להכניס מבית חבירו לביתו?

<u>סעיף ה</u>

כא. שני בתים שהם בשני צדי רשות הרבים והקיפום נכרי מחיצות בשבת שעכשיו הם כמו חצר אחד ששני בתים פתוחים לו ואוסרים זה על זה, האם יכולים לבטל כל אחד לחבירו, ומה הטעם?

<u>סעיף ו</u>

כב. אחד שלא עירב מבעוד יום ומת בשבת;
1) האם היורש אוסר על בני החצר - כשבא לדור שם בשבת וכשאינו בא?
2) האם היורש יכול לבטל הרשות, ומה הטעם?

<u>סעיף ז</u>

כג. בני חצר שביטלו רשותם לבני חצר אחרת;
1) האם יכולים המבטלים להוציא מרשותם לרשות האחרת, ומה הטעם?
2) והאם יכולים אח״כ לחזור ולבטל הרשות להמבטלים כדי שיוציאו מה שירצו?